

Święto Drzewa. Poznaj niezwykły świat drzew

Datum 9.10.2026
Subjekt Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych
Autor Agnieszka Zawada-Piątkowska
Region Polen
Kategorie Forstwirtschaft und Holzeinschlag, Ökologie, Umwelt

10 października obchodzimy Święto Drzewa. To dobra okazja, by spojrzeć na drzewa nie tylko jako element krajobrazu, ale także organizmy pełniące kluczową rolę w przyrodzie. Współtworzą leśne ekosystemy, magazynują węgiel, produkują tlen i skrywają wiele zaskakujących tajemnic.

Święto Drzewa to ogólnopolski program edukacyjny zainicjowany przez Klub Gaja. Od 2003 roku organizacja zachęca mieszkańców, szkoły, samorządy, instytucje i firmy do sadzenia drzew, ochrony istniejącej zieleni oraz poznawania znaczenia drzew dla środowiska i klimatu. Tegoroczna, 24. edycja obchodzona jest pod hasłem „Odporni klimatycznie”, które zwraca uwagę na rolę drzew i terenów zieleni w budowaniu odporności na skutki zmiany klimatu.

Drzewa towarzyszą człowiekowi od tysięcy lat. Dają schronienie zwierzętom, wpływają na obieg wody, poprawiają jakość powietrza i pomagają łagodzić skutki zmian klimatu. Choć wydają się nieruchome i milczące, naukowcy wciąż odkrywają nowe fakty dotyczące ich funkcjonowania oraz relacji z otaczającym je światem.

Drzewa mają swoje sekrety

Czy drzewa potrafią się komunikować? To pytanie od lat fascynuje naukowców i miłośników przyrody. Coraz więcej badań pokazuje, że drzewa funkcjonują w skomplikowanej sieci zależności z innymi organizmami. Współpracują z grzybami, reagują na zagrożenia i wymieniają substancje niezbędne do życia.

Osobom, które chcą dowiedzieć się więcej o tym niezwykłym świecie, polecamy podcast „Między Drzewami #23. Czy drzewa plotkują? O komunikacji drzew”, w którym Paulina Król i Szymon Wojtyszyn przybliżają wiedzę o funkcjonowaniu drzew i ich relacjach z otoczeniem.

Każde drzewo zaczyna się od nasiona

Historia życia każdego drzewa zaczyna się od niewielkiego nasiona. Chcemy Wam tutaj przypomnieć o takim miejscu jak Leśny bank Genów Kostrzyca. To miejsce, które skupia najcenniejsze gatunki nasion drzew, tak aby przetrwały one dla następnych pokoleń oraz pomagały w teraźniejszości w momentach nieurodzaju.

Już przed I Wojną Światową stwierdzono, że niektóre z drzew cechują się lepszymi cechami jakościowymi i przyrostowymi. Stanowiło to podstawę powstania nowej dziedziny wiedzy - genetyki leśnej. Zaczęto wybierać i chronić wyróżniające się drzewostany, traktując je jako źródło materiału siewnego.

Leśny Bank Genów Kostrzyca to swoista kapsuła czasu dla polskiej przyrody. Zgromadzone tam nasiona stanowią zabezpieczenie różnorodności genetycznej rodzimych gatunków i mogą zostać wykorzystane w przyszłości do odbudowy cennych populacji drzew.

Więcej o działalności Leśnego Banku Genów Kostrzyca dowiedzie się z filmu „Leśny Bank Genów. Kapsuła czasu”.

Rekordziści i świadkowie historii

Niektóre drzewa zachwycają wiekiem, inne rozmiarami. Najstarsze z nich pamiętają wydarzenia sprzed setek lat, a ich pnie są świadkami historii całych pokoleń ludzi.

W Polsce rosną drzewa liczące ponad tysiąc lat, a wiele z nich objętych jest ochroną jako pomniki przyrody. Warto poznać również niezwykle okazy zgromadzone w publikacjach Lasów Państwowych: „90 drzew. Okazy niezwykle” oraz „Najgrubsze drzewa Lasów Państwowych”.

(Prawie) wszystko o drzewie

Drzewa wydają się dobrze znane, ale kryją wiele fascynujących szczegółów. Każdego roku w pniu przyrasta nowy słój, korzenie współpracują z grzybami i mikroorganizmami glebowymi, a system naczyń transportuje wodę od korzeni aż do korony.

*Drzewa są postrzegane jako organizmy, które w procesie fotosyntezy wytwarzają tlen i pochłaniają dwutlenek węgla. Jak opisano powyżej, zachodzi w nich także przemiana odwrotna – oddychanie, podczas którego wykorzystywany jest tlen, a wydalany dwutlenek węgla. Zbadano, że w procesie fotosyntezy rośliny wytwarzają znacznie większą ilość tlenu niż ta, którą zużywają podczas oddychania. Wynika to z faktu, że fotosynteza zachodzi w nich intensywniej niż oddychanie.**

*Czy wiesz, że zdarza się, że powietrze, które pobierają drzewa, jest skażone wieloma substancjami – cieczechami, gazami, ciałami stałymi. Wówczas drzewa chorują. Tak jak płuca człowieka, również liście roślin są organami stykającymi się ze skażonym powietrzem. Tysiące szparek w skórcie, umożliwiając wymianę gazową z atmosferą, pozwalają także wnikać zanieczyszczeniom do wnętrza liści.**

Każde drzewo rośnie inaczej

Na wygląd drzewa wpływa nie tylko gatunek, ale również warunki, w jakich wzrasta przez dziesiątki, a czasem setki lat.

*Na wzrost drzewa wpływają nie tylko czynniki genetyczne, lecz także czynniki zewnętrzne. I tak, inaczej rozwijają się osobniki w zwartym drzewostanie, a inaczej na otwartej przestrzeni. Drzewa rosnące w zwarciu mają pnie pełniejsze, lepiej oczyszczone z gałęzi. Drzewa wolno stojące odznaczają się wolniejszym wzrostem na wysokość, większym rocznym przyrostem grubości oraz silniejszym ugałęzieniem.**

To dlatego leśne olbrzymy wyglądają inaczej niż drzewa rosnące samotnie przy drogach, na miedzach czy w parkach.

Lasy pełne różnorodności

Polskie lasy nie są niezmiennie. Zmieniają się wraz z warunkami środowiskowymi, wiedzą naukową i sposobami prowadzenia gospodarki leśnej.

*Struktura gatunkowa polskich lasów systematycznie się zmienia w kierunku zwiększania udziału drzewostanów z przewagą gatunków liściastych. Mimo że w odniesieniu do 1945 r. powierzchnia drzewostanów liściastych wzrosła z 13 do ponad 23%, ich udział jest ciągle niższy od potencjalnego, wynikającego ze struktury siedlisk leśnych.**

W lasach spotkać można również gatunki drzew pochodzące spoza naturalnej flory Polski. Gatunki obcego pochodzenia rosną na 0,26% powierzchni zajmowanej przez gatunki panujące. Są to gatunki introdukowane, wprowadzone przez człowieka świadomie i celowo. Rosną tu poza zasięgiem naturalnego występowania. Wprowadzanie obcych gatunków jest ingerencją człowieka w naturalny układ stosunków ekologicznych panujących na danym obszarze. Zdarza się, że powoduje nieprzewidywalne i niekorzystne zmiany w biocenozach. Przynosi także korzystne skutki, polegające na uprawie nowych gatunków, charakteryzujących się większą odpornością i produktywnością w porównaniu z gatunkami rodzimymi. Drzewa obcego pochodzenia mogą być u nas trwale już zdomowione lub niedawno introdukowane. Gatunki trwale zdomowione to te, które bytują u nas od co najmniej 300 lat, wchodzą w skład naturalnych zbiorowisk, same reprodukują się generatywnie (np. robinia).*

* fragmenty te pochodzą z publikacji „Tego nie wiesz o drzewach”, autorstwa Hanny Będkowskiej, Edwarda Marszałka i Anny Pikus, z którą w całości możecie zapoznać się poniżej.

<https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/swieto-drzewa-poznaj-niezwykly-swiat-drzew>